

Toelichting massaclaim

Op maandag 18 mei 2020 diende de zaak van Dilani Butink bij de rechtbank Den Haag. Naar aanleiding hiervan heb ik van een paar geadopteerden uit andere landen de vraag gekregen om mijn visie te geven op de gang van zaken. Ik kan hier verder niet specifiek op ingaan, omdat de gekozen strategie en onderbouwing gebaseerd zijn op alle feiten en omstandigheden van het individuele geval, namelijk die van Dilani. Wel vond ik de rechter op bepaalde aspecten doortastend, maar op bepaalde aspecten weer minder. Op zich zegt dat niet zoveel, weet ik uit ervaring. De rechter zal zich in het onderzoek overigens ook op de schriftelijke ronde, die voorafgaat aan de zitting, baseren. Of het onderzoek zorgvuldig wordt verricht, zal dus vooral blijken uit de uitspraak van de rechtbank die op 9 september 2020 staat gepland. Als het negatief uitvalt voor Dilani, dan staat de weg voor hoger beroep bij het gerechtshof open.

Op een paar vragen over verjaring en strafrechtelijke vervolging kan ik wel kort ingaan, maar dan meer in z'n algemeenheid. Een dergelijke zaak is nog niet eerder voorgekomen, dus het is gewoonweg niet makkelijk om een juiste inschatting te maken.

Ook werd mij gevraagd of geadopteerden uit andere landen zich kunnen aansluiten bij de massaclaim waar ik namens stichting Mijn Roots mee bezig ben. Dit is niet mogelijk. Hieronder probeer ik zo overzichtelijk mogelijk uit te leggen waar de claim van de stichting op gebaseerd is en waarom geadopteerden uit andere landen zich niet kunnen aansluiten hierbij.

Aanleiding claim

In de rol van juridisch belangenbehartiger van stichting Mijn Roots ben ik al een lange tijd bezig in de strijd voor rechtvaardigheid voor geadopteerden uit Indonesië en hun biologische ouders die hun kind zijn kwijt geraakt in de jaren '70 en '80. In 2017 heb ik namens stichting Mijn Roots de Nederlandse staat (hierna; de Staat) aansprakelijk gesteld vanwege het in stand houden van kinderhandel in Indonesië ten behoeve van adoptie van kinderen uit dit land, die werden overgebracht naar Nederland.

De aansprakelijkstelling gericht tot het ministerie van Justitie en Veiligheid - met als belangrijkste doelen het verkrijgen van erkenning door de Staat omdat hij in de periode 1974-1984 onvoldoende maatregelen heeft genomen tegen kinderhandel in adoptieprocedures met betrekking tot kinderen uit Indonesië (1), en een financiële tegemoetkoming voor de gedupeerden die hebben gezocht of willen zoeken naar hun biologische familie (2) - bevatte een volledig feitencomplex gebaseerd op het onderzoek dat ik samen met stichting Mijn Roots heb verricht. Ik heb een juridische onderbouwing gegeven op grond waarvan de stichting de Staat aansprakelijk stelt voor (im)materiële schade en heb daarbij een beroep gedaan op de verdragsrechtelijke zorgplicht die de Staat volgens de stichting heeft, namelijk het faciliteren van adequate ondersteuning bij waarheidsvinding voor de beantwoording van afstammingsvragen. In april 2018 heb ik nog aanvullende brieven ingezonden, ondersteund met onder andere verhalen van geadopteerden over hun (illegale) adoptie en hun zoektocht en brieven van adoptieouders die hun zorgen hebben geuit.

Op 31 mei 2018 ontving stichting Mijn Roots een brief van het ministerie die de claim zonder enige steekhoudende argumenten naast zich heeft gelegd ondanks alle feiten, gronden en bewijzen die zijn aangevoerd. Een simpele afwijzing op basis van algemeenheden en met standaardzinnen.

We hadden heus niet verwacht dat we meteen iets zouden kunnen bereiken, maar het ministerie heeft ook niet eens de moeite genomen om er op een serieuze manier naar te kijken. Natuurlijk teleurstellend, de hele manier van (kille) afdoening. Daaropvolgend heb ik een klacht bij de Nationale Ombudsman neergelegd. Dit resulteerde in een reeks bemiddelingsgesprekken met het ministerie.

Het belang van het kind

In de Vreemdelingecirculaire over het verlenen van toestemming voor verblijf van het kind stond het fundamentele uitgangspunt dat bij adoptie het belang van het kind moet voorop staan, nadrukkelijk vermeld. De behartiging van de belangen van het kind moest in overeenstemming met de Verklaring van de rechten van het Kind, aangenomen door de 14e vergadering der Verenigde Naties op 20 november 1959, geschieden (overigens is dit niet het Kinderrechtenverdrag, dat door Nederland op 8 maart 1995 is geratificeerd).

Het gaat mij en stichting Mijn Roots in eerste instantie om het nalatig handelen van het Ministerie van J&V in de periode 1974-1984, die zijn zorgplicht ter waarborging van het belang van het kind heeft geschonden. Terwijl al duidelijk was dat het lang niet altijd was vast te stellen of het kind echt niet meer in Indonesië kon worden verzorgd door zijn/haar eigen ouders, aangezien documenten werden vervalst en baby's als zogenaamde weeskinderen werden verkocht, werd aan het vreemdelingenbeleid niet getornd. Ook niet toen meerdere politici er (jarenlang) op aandrongen maatregelen te nemen. De verlening van toestemming voor toelating van het kind was slechts een formaliteit. Niets meer, niet minder.

Preventieve maatregelen en adequate controle hadden kunnen bijdragen aan deze waarborging. Maar zoals de ambtenaren op het ministerie van Justitie (die de beginseltoestemmingen ondertekenden) het al verkondigden: "*Als je lang genoeg niets doet, lossen de problemen zich vanzelf op*", aldus Zef Hendriks, oud-directeur van het BIA die ik voor mijn onderzoek heb bevraagd.

De Nederlandse overheid had onder andere een duidelijk signaal moeten afgeven, strenger moeten toezien en veel hogere boetes moeten opleggen aan illegale zelfdoeners. Aspirant-adoptieouders die werkelijk te goeder trouw wilden adopteren vanuit de gedachte dat zij daarmee een kindje konden redden, hadden beter moeten worden voorgelicht. In plaats daarvan schoof de Nederlandse overheid alle verantwoordelijkheid met betrekking tot wat er in Indonesië gebeurde van zich af, en hield het ondoorzichtige systeem en daarmee de weg voor gelegaliseerde kinderhandel, in stand.

Als gevolg van dit nalatig handelen werd de afstamming van het Indonesische kind onzeker gemaakt, zoals dat gebeurt bij verduistering van staat. Juridisch gezien gaat het om iets anders, maar als we het met beide benen op de grond en vanuit een menselijk perspectief benaderen, kunnen we wel stellen dat de hele adoptiepraktijk fout was. Niet alleen in Indonesië maar ook in Nederland, zoals uit zoveel documentatie is gebleken.

Class action

In het Nederlandse recht bestond tot 20 maart 2019 de mogelijkheid nog niet om in een collectieve actie schadevergoeding te vorderen. Voor een dergelijke actie moesten alle gedupeerden individuele procedures starten. Dit is met de komst van de Wet afwikkeling massaschade, die collectieve schadevergoedingsacties mogelijk maakt, veranderd.

Belangenorganisaties (stichtingen of verenigingen) die als statutair doel gelijksoortige belangen van een groep gedupeerden behartigen, kunnen een collectieve actie indienen. Uit de collectieve vordering van de belangenorganisatie moet wel blijken dat de belangen van de gedupeerden voldoende zijn gewaarborgd.

De geadopteerden uit Indonesië kunnen zich dus laten vertegenwoordigen door een belangenorganisatie zoals stichting Mijn Roots, die hun gezamenlijk belang behartigt.

In de Wet afwikkeling massaschade in collectieve actie is vastgelegd dat de belangen van de gedupeerden voldoende zijn gewaarborgd als de belangenorganisatie voldoende representatief is, gelet op de achterban en de omvang van de vertegenwoordigde vorderingen, en daarnaast beschikt over voldoende middelen voor een procedure. Ook mogen de betrokken bestuurders bij de belangenorganisatie geen winst oogmerk mogen hebben, de collectieve vordering dient een voldoende nauwe band met de Nederlandse rechtssfeer hebben en de belangenorganisatie heeft voldoende geprobeerd het gevorderde door overleg met de verweerder (ministerie van Justitie) te bereiken. En dan zijn er nog enkele voorwaarden waaraan moet worden voldaan.

Juridische grondslag

Artikel 6:162 Burgerlijk Wetboek (BW) is een belangrijk artikel als het gaat om een schadeclaim. Dat artikel gaat over onrechtmatige daad, een complex juridisch leerstuk dat veel vertakkingen heeft:

'Hij die jegens een ander een onrechtmatige daad pleegt, welke hem kan worden toegerekend, is verplicht de schade die de ander dientengevolge lijdt, te vergoeden.'

Wat wordt verstaan onder een onrechtmatige daad staat in lid 2 van dat artikel: *'Als onrechtmatige daad kan worden aangemerkt een inbreuk op een recht en een doen of nalaten in strijd met een wettelijke plicht of met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt, een en ander behoudens de aanwezigheid van een rechtvaardigingsgrond.'*

Voor aansprakelijkheid op grond van artikel 6:162 BW moet dus aan vijf voorwaarden zijn voldaan: *onrechtmatige daad* (geen maatregelen genomen en wettelijke bepalingen niet voldoende gewaarborgd), *toerekenbaarheid* van die daad aan de schadeveroorzaker (i.c. de Staat), *schade* (kosten in verband met een zoektocht naar de waarheid en afstammingsgegevens), *causaal verband* tussen de daad en de schade (met betere maatregelen en scherpere controle minder of geen illegale adopties) en *relativiteit*. De relativiteitseis (artikel 6:163 BW) houdt in dat de geschonden norm moet strekken tot bescherming tegen de schade zoals die zich heeft voorgedaan.

Mijn gedachte is dan dat de causaliteit vaststaat als de schade-veroorzaker destijds niet volgens een bepaalde norm heeft gewerkt. De norm die is geschonden is dat het belang van het kind bij de adoptie voorop moest staan maar dat daar niet naar werd gehandeld, met als gevolg schade voor de geadopteerde uit Indonesië, die nu zelf maar moet uitzoeken wat er is gebeurd in het verleden (en dat kost geld).

Niet alleen het fundamenteel uitgangspunt dat het belang van het kind voorop stond is van belang - we nemen het de Staat kwalijk dat er geen scherpe regelgeving is gemaakt om dit uitgangspunt te waarborgen - ook heb ik gekeken naar bepaalde regels die wel golden in die specifieke periode tussen 1973 en 1984. Er waren wettelijke bepalingen die destijds op adoptieprocedures van kinderen uit Indonesië van toepassing waren, zoals bepalingen in het Burgerlijk Wetboek, het Vreemdelingenrecht en andere beleidsregels/circulaires op grond waarvan op een bepaalde manier gehandeld moest worden. De Wet opneming buitenlandse pleegkinderen ter adoptie (Wobka) en het Haags Adoptieverdrag bestonden in bovengenoemde perioden nog helemaal niet. Over de Wobka is namelijk jaren gedaan om die maken, aangezien de prioriteiten op het departement van het ministerie van Justitie niet daar lagen. Los daarvan wil niet zeggen dat dat de wetgeving die is ontwikkeld, wel deugd.

Ik heb vooral vraagtekens over de gebrekkige wijze waarop het vreemdelingentoeelatingsbeleid destijds is uitgevoerd. Tenslotte is het ministerie van J&V die verantwoordelijk is (en destijds ook) voor het verlenen van beginseltoestemmingen om een kind te mogen adopteren, en voor het verlenen van een inreisvisa en de verblijfsvergunningen van het kind. De bevoegdheden hieromtrent waren namelijk te vinden in het Vreemdelingenbeleid dat onder het ministerie van Justitie viel (en valt).

In hoeverre kan het ministerie nog volhouden dat het verantwoord was om de adoptieprocedures aan onder andere de wensouders die op een roze wolk zaten, zelf over te laten? Een enkele waarschuwing met "let op voor illegale babyhandelaars in het corrupte Indonesië", is natuurlijk niet voldoende.

Dat wat op documenten stond vermeld over het kind vaak niet overeen kwam met de werkelijkheid, was bij het ministerie bekend, zo is uit documenten en verklaringen van derden gebleken. Ben je als overheid niet een beetje krom bezig als je vanaf de zijlijn blijft toekijken naar zoiets beduidends en blijft stellen dat het de verantwoordelijkheid is van de autoriteiten in het land zelf, de adoptiebemiddelaar, en de aspirant-adoptieouder?

Het zoeken naar informatie rondom iemands adoptie wordt bemoeilijkt als documenten zijn vervalst. Wat stichting Mijn Roots samen met mij wil bereiken geldt voor alle geadopteerden uit Indonesië met zoekbehoefte en dat is kort samengevat; waarheidsvinding bevorderen. Veel volwassen geadopteerden komen in hun zoektocht niet verder dan hun eigen huiskamer. Informatie rondom de waarheid is nu eenmaal toegankelijker als financiële middelen voldoende toereikend zijn.

Tot op heden heeft de Staat enige erkenning, dan wel aansprakelijkheid van de hand gewezen. Om toch tot erkenning te komen kan het derhalve noodzakelijk zijn dat een verklaring voor recht wordt gevorderd waarin de rechter vaststelt dat de Staat onrechtmatig heeft gehandeld jegens een groep geadopteerden uit Indonesië, die achter dit belang staan.

Verklaring voor recht

Het gaat om het collectieve aspect. Artikel 3:305a BW voorziet in een mogelijkheid voor stichtingen of verenigingen met volledige rechtsbevoegdheid om een rechtsvordering in te stellen die strekt tot bescherming van gelijksoortige belangen van andere personen, voor zover zij deze belangen ingevolge haar statuten behartigt. Stichting Mijn Roots behartigt - ingevolge haar statutaire doelstelling - specifiek deze belangen.

Het kenmerkende van deze procedure is dat tussen de gedaagde (i.c. de Staat) en de organisatie (i.c. Mijn Roots) die de vordering instelt geen *direct* geschil bestaat. De organisatie behartigt dan de belangen van een (onbekende) groep individuele belanghebbenden (geadopteerden uit Indonesië). De procedure wordt door de organisatie echter wel op eigen naam gevoerd.

De collectieve actie heeft een *subsidiar* karakter. Dit betekent dat de individuele belanghebbende alsnog zelf de beslissing kan maken om te procederen of daarvan af te zien. Daarnaast heeft de uiteindelijke beslissing van de rechter slechts gezag van gewijsde tussen de stichting die de procedure voert en de wederpartij. Een en ander houdt in dat een individuele belanghebbende geen rechten kan ontfangen aan het vonnis van de rechter in de collectieve actie. Dit wil niet zeggen dat de collectieve actie zonder betekenis is. De Hoge Raad heeft namelijk bepaald dat het oordeel in de 3:305a-procedure het uitgangspunt vormt in eventuele vervolgpcedures.

De in collectieve actie in te stellen vordering kan niet een vordering tot schadevergoeding behelzen. Dit is in artikel 3:305a, derde lid, BW uitdrukkelijk uitgesloten. Wel kan een verklaring voor recht worden gevorderd dat de Staat toerekenbaar onrechtmatig heeft gehandeld. Deze verklaring voor recht kan vervolgens worden gebruikt in individuele vervolgpcedures of in een poging tot een collectieve schikking te komen.

Gelijksoortige belangen

Kunnen personen uit bijvoorbeeld Colombia, Brazilië, Sri Lanka en Bangladesh zich niet aansluiten bij de class action van stichting Mijn Roots? Nee, dat kan niet.

Bij de vraag of de Nederlandse staat onrechtmatig heeft gehandeld jegens geadopteerden wordt dus gekeken naar de groep personen met *gelijksoortige belangen*. Het vermeende verweten (nalatig) handelen dient ten aanzien van iedere belanghebbende gelijk te zijn. Daar staat tegenover dat wanneer de rechter rekening moet houden met de context waarbinnen het handelen van de staat heeft plaatsgevonden, waaronder de persoon van de benadeelde, de zaak zich niet leent voor collectieve actie.

De eis van gelijksoortige belangen brengt met zich dat wanneer enkel de vraag voorligt of de gedaagde onrechtmatig heeft gehandeld, geabstraheerd kan worden van de bijzondere omstandigheden van de belanghebbenden.

De Nederlandse staat heeft (naar mijn mening en die van stichting Mijn Roots) onrechtmatig, in de zin van nalatig, gehandeld jegens een grote groep geadopteerden uit *Indonesië* die in Nederland terecht zijn gekomen *tussen 1973 en 1984* waarbinnen bepaalde normen golden. Het gaat dus om een situatie in het specifieke geval, maar voor alle geadopteerden uit Indonesië geldt, en niet alleen voor een individuele geadopteerde:

- Indonesische autoriteiten hebben duidelijke en zorgwekkende signalen afgegeven aan Nederland over babyhandel. Ook over bepaalde Indonesische personen die zich bezighielden met adoptie van kinderen uit Indonesië, die zijn opgepakt en strafrechtelijk zijn veroordeeld, is gewaarschuwd.
- Er waren signalen over honderden Indonesische baby's Nederland binnengekomen waarvan bekend was dat de geboorteaktes en afstandsdocumenten waren vervalst maar Justitie heeft niets gedaan om de identiteit van deze baby's te achterhalen. Wie zijn deze baby's en wie zijn de volwassenen nu? Dat kan dus nog niet eens worden teruggevoerd op een persoon.
- Indonesië heeft in 1984 een internationaal adoptieverbod afgekondigd vanwege kinderhandel en vanwege het feit dat Nederland niet heeft bijgedragen aan een scherper toelatingsbeleid. Indonesische welzijnsinstanties hebben Nederland verzocht om een centrale autoriteit in te stellen omdat de adoptiepraktijk niet voldoende transparant en overzichtelijk was (iedereen in Nederland kon bemiddelen in een kind).
- Er waren geen specifieke wetten in de periode 1973 en 1984 die voldoende waarborg boden.

De hierboven genoemde omstandigheden gelden dus voor geadopteerden uit Indonesië. Iemand die uit Colombia komt en bijvoorbeeld uit het jaar 1987, kan zich hier niet op beroepen. Het kan ook zo zijn dat voor een groep geadopteerden uit andere landen weer hele andere bewijsmiddelen zijn om aan te voeren, die op een geadopteerde uit Indonesië niet van toepassing is, enzovoorts.

Overigens zijn per individu specifieke situaties aan te wijzen waarin procedures niet zijn gegaan zoals het hoort. Zaken die in Indonesië niet goed zijn gegaan, maar waar Nederland wel betere controle op had kunnen uitvoeren, maar ook in Nederland zijn procedures klaarblijkelijk niet zuiver gelopen. Uit documenten blijkt bijvoorbeeld dat inreisvisa voor kinderen uit Indonesië, toen de Nederlandse Ambassade in Indonesië die tijdelijk niet meer afgaf, toch verkregen konden worden via de Vreemdelingenpolitie op Schiphol, terwijl in de Vreemdelingendocumenten geen bevoegdheid was verleend hiertoe. Er zijn ook mogelijkheden voor Mijn Roots om namens individuele geadopteerden op te treden en een schadevergoeding te vorderen. Dit kan onder andere door de vorderingen te bundelen en tevens in te brengen in de collectieve actie.

Een rechtsvordering moet op argumenten en bewijs worden gebaseerd. Per herkomstland moet dus de hele situatie en de in die periode geldende wetgeving worden bekeken (bijv. vanaf 1989 de Wobka en vanaf 1992 Haags Adoptieverdrag: welke normen hierin zijn geschonden). We kunnen niet alleen maar aanvoeren: de Staat heeft onrechtmatig gehandeld jegens iedere geadopteerde omdat we weten dat er sprake is van kinderhandel en velen kunnen geen antwoorden krijgen op afstammingsvragen, dus is de Staat schadelijktig jegens iedere geadopteerde uit welk land dan ook. Dat is (helaas) te algemeen en te breed.

Als geadopteerden uit andere landen zich willen verenigen voor een claim naar erkenning, zal daar een aparte belangenorganisatie voor nodig zijn die zich volgens de statuten niet enkel en alleen op de belangen van Indonesische geadopteerden richt. De wetgever heeft in artikel 3:305a BW eisen gesteld waaraan een organisatie die bij de rechter een collectieve actie aanhangig wil maken, moet voldoen.

Bij het opstellen van de statuten zal dus heel goed geformuleerd moeten worden welke doelen worden behartigd, zodat de belangen van de achterban met de rechtsvordering (i.c. een verklaring voor recht) voldoende worden gewaarborgd. Anders zal de rechter de ingestelde rechtsvordering (verklaring voor recht) niet in behandeling nemen.

Persoonlijk denk ik dat het te complex is om geadopteerden uit verschillende landen die Nederland zijn binnengekomen over een lange periode - in feite vanaf dat interlandelijke adoptie mogelijk is tot heden - te verenigen in een collectieve actie. Per land is het al lastig genoeg.

Stichting aanklagen

In de periode 1973 en 1984 hebben zoveel stichtingen zich bezig gehouden met bemiddeling voor adoptie van kinderen uit Indonesië. Een kind adopteren hoefde niet alleen via het officiële bemiddelingsbureau Interlandelijke Adoptie (BIA) te verlopen, maar ook stichting Kind en Toekomst, stichting Kasih Bunda, BANND, Flash en via particuliere kanalen. Ook zelfdoeners wendden zich tot stichtingen en contactpersonen, die weer connecties hadden met personen in Indonesië die wel even voor een kind konden zorgen.

Het blijft natuurlijk een welles-nietes spel. Zoals de voorzitter van SKET blijft verkondigen is dat ze, kort samengevat, dacht dat ze goed deed en zich van geen kwaad bewust was. De stichting heeft alle regels gevolgd, dan wel er waren geen regels dus aan de stichting valt niets te verwijten. Dat is natuurlijk kort door de bocht, maar welk verweer kunnen we anders verwachten.

Door het ministerie is destijds een onderzoek verricht naar stichting Flash toen er honderden kinderen uit Papua Nieuw-Guinea Nederland waren binnengekomen waarvan de ouders dachten dat het voor tijdelijk zou zijn. Maar het ministerie geloofde de voorzitter van die stichting op z'n blauwe ogen toen hij zei dat de ouders van de kinderen volledig zijn ingelicht over dat hun kinderen nooit meer zouden terugkomen. Er was te weinig budget om naar onder andere Indonesië te kunnen afreizen en de ouders zelf te bevragen, en binnen Justitie was te weinig interculturele kennis aanwezig. Zo ging dat dus.

Individuele geadopteerden kunnen weliswaar de adoptiebemiddelaar / stichting aanklagen, maar wel aan de hand van de specifieke individuele feiten en omstandigheden rondom zijn of haar adoptieprocedure. Niet elk concreet feit of omstandigheid geldt voor iedere geadopteerden uit Indonesië, zoals dat lang niet iedere geadopteerde via die specifieke stichting in Nederland terecht is gekomen.

Als het gaat om een class action, adviseer ik geadopteerden zich met name te richten op de verantwoordelijkheid van de Staat en niet op de adoptiebemiddelaars die juist de vrije hand hadden om op hun manier te bemiddelen, zonder enige verplichting tot toezicht of controle op hun werkwijze. De adoptiebemiddelaars zullen zich hierop beroepen, en stellen dat zij voldoende in hun zorgplicht hebben voldaan.

Verjaring

Ik kreeg nog een vraag over de verjaring. Helaas ook een lastige.

Zelfs als op grond van een onrechtmatige daad de Staat verplicht is tot schadevergoeding over te gaan, kan de vordering alsnog worden afgewezen op de grond dat de vordering reeds is verjaard. De verjaringstermijn van rechtsvorderingen is neergelegd in artikel 3:310 BW. Dit artikel maakt een onderscheid tussen een korte verjaringstermijn van vijf jaren en een lange verjaringstermijn van twintig jaren.

Lange verjaringstermijn

De lange verjaringstermijn van artikel 3:310, eerste lid, BW bedraagt twintig jaren. Van deze termijn kan niet worden afgeweken.

Door een collectieve actie op grond van artikel 3:305a BW bij de rechter aanhangig te maken, kan een belangenorganisatie de vorderingen stuiten van de personen voor wier belangen zij opkomt. Dit geldt ook voor vorderingen tot schadevergoeding.

In het geval van Mijn Roots is de schadeveroorzakende handeling echter verricht in de periode 1973-1984. In deze periode is de verjaringstermijn dan ook aangevangen. Het grootste struikelblok in een eventuele collectieve actie zal deze lange verjaringstermijn van 20 jaar zijn omdat een mogelijke vordering van Mijn Roots reeds in 2003 is verjaard.

Doorbreking van de lange verjaringstermijn is slechts mogelijk met een beroep op de *redelijkheid en billijkheid*.

Dat de lange verjaringstermijn strikt dient te worden gehandhaafd, betekent namelijk niet dat deze onder omstandigheden niet buiten toepassing kan blijven. In bijzondere gevallen en onder bijzondere omstandigheden kan het op grond van de *redelijkheid en billijkheid* (artikel 6:2, tweede lid, BW) onaanvaardbaar zijn om de lange verjaringstermijn van toepassing te laten zijn. Of van een dergelijk bijzonder geval sprake is, dient door stichting Mijn Roots te worden aangetoond. Volgens de Hoge Raad is sprake van een bijzonder geval: "*wanneer onzeker is of de gebeurtenis die de schade kan veroorzaken inderdaad tot schade zal leiden, die onzekerheid zeer lange tijd is blijven bestaan en de schade in die zin naar haar aard verborgen is gebleven dat zij daadwerkelijk is ontstaan en dus pas kon worden geconstateerd nadat de verjaringstermijn reeds was verstreken.*"

Of in een geval toepassing van de lange verjaringstermijn naar de maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is, zal door de rechter moeten worden beoordeeld naar alle omstandigheden van het geval. De rechter dient wel enkele gezichtspunten te betrekken bij dit oordeel.

In de zaak Dilani is het dus spannend of de rechter een beroep op redelijkheid en billijkheid aanneemt. Ik kan er helaas ook geen zinnig antwoord op geven, ook omdat ik het volledige dossier verder niet ken en dit een bijzondere zaak is met een onderwerp dat niet eerder bij een rechter aanhangig is gemaakt op deze manier.

De korte verjaringstermijn

De korte verjaringstermijn van artikel 3:310, eerste lid, BW, bedraagt vijf jaren. De aanvang hiervan afhankelijk is van de persoon van de benadeelde, dus de individuele geadopteerde. Wanneer deze termijn aanvangt, hangt per individueel geval af van de feiten en omstandigheden. Zo is denkbaar dat deze voor sommigen is aangevangen bij het zien van de aflevering van Zembla, Adoptiebedrog deel III, en dat voor degenen die deze aflevering niet hebben gezien geldt dat de termijn nog steeds niet is aangevangen.

Om dit probleem te ondervangen heb ik namens stichting Mijn Roots na haar aansprakelijkheidstelling in september 2017, de Staat in maart 2018 in gebreke gesteld, als zijnde een 3:305a-organisatie, waarbij is aangegeven dat zij opkomt voor de belangen van haar achterban. Op deze wijze is naar mijn mening de (korte) verjaringstermijn gestuit voor alle belanghebbenden, ongeacht of deze bekend zijn of niet en of de termijn reeds is aangevangen.

Strafrechtelijke veroordeling

Ik heb meerdere keren de vraag gesteld gekregen of de Staat strafrechtelijk kan worden veroordeeld. Ten eerste moet echt kunnen worden bewezen dat er een strafrechtelijke norm is geschonden en ook door wie.

Het artikel 279 van het wetboek van strafrecht (Sr), dat in de jaren '70 (maar ook nu nog) bepaalde dat iemand die hier in Nederland opzettelijk een buitenlands kind aan zijn ouders onttrekt, een misdrijf pleegt. Het is zelfs zo dat het misdrijf ook al kan worden gepleegd, als onder valse voorwendselen kinderen worden onttrokken aan de ouders. Voor een strafvervolging is het niet nodig dat wordt vastgesteld dat dit misdrijf in Indonesië een strafbaar feit oplevert. Dat het natuurlijk in Indonesië wel een strafbaar feit opleverde is duidelijk, aangezien er in het verleden allerlei personen zijn opgepakt en zijn veroordeeld. Kortom, als in Nederland een Indonesisch kind aan zijn ouders in Indonesië is onttrokken, kan gesproken worden van een misdrijf naar Nederlands recht. Het onttrekken wordt immers deels in Nederland gepleegd. Wat dan wel moet komen vast te staan is dat het kind tegen de wil van de ouders uit hun macht is gebracht, waarbij opzet aan de kant van de dader is. Het is nogal complex als het gaat om iemand aan te wijzen die daadwerkelijk *met opzet* een kind heeft onttrokken aan de biologische ouders in Indonesië. Een individuele geadopteerde moet dan zelf aan de hand van zijn of haar adoptiedossier bewijzen dat een strafbaar feit is gepleegd. Echter, hiermee wordt niet het doel van stichting Mijn Roots en mij bereikt, namelijk het uitdragen van het collectieve karakter van deze kwestie en erkenning van fouten door de Staat. Het gaat niet om één of twee personen, maar om zoveel meer. In ieder geval al over die baby's en kinderen in al die krantenberichten. En dan nog de rest.

Het is dus lastig om direct personen in Nederland aan te wijzen die met opzet de kinderen aan hun ouders hebben onttrokken, dan wel medeplichtig zijn geweest hieraan. In mijn persoonlijke dossier kan ik het hoogstwaarschijnlijk niet strafrechtelijk aantonen.

Ook hier weer het probleempje van de verjaringstermijn. Voor het bepaalde in het eerste lid van 279 Sr. geldt een verjaringstermijn van twaalf jaar, en voor het tweede lid twintig jaar. Kortom, als het om artikel 279 Sr. gaat, dan heeft aangifte doen door een geadopteerde uit Indonesië naar mijn mening geen zin.

Kan de Staat eigenlijk strafrechtelijk worden veroordeeld? In enkele arresten van de Hoge Raad is bepaald dat de centrale overheid *niet* vervolgd kan worden (strafrechtelijke immuniteit).

Oproep tot rechtvaardigheid

Het gaat om een strijd naar rechtvaardigheid en rechtsherstel, terwijl een rechtszaak weer heel veel tijd en heel veel geld gaat kosten.

Niet alleen gaat het om het adoptiekind wiens afstamming is gefaket maar ook voor de biologische ouders die zogenaamd voor dood waren verklaard of onder valse voorwendselen hun kind tijdelijk elders hadden ondergebracht, maar het vervolgens nooit meer terugkregen. Eigenlijk voor allen die zijn misleid.

Als de Staat echter blijft weigeren de groep volwassenen uit Indonesië met zoekbehoefte te ondersteunen met wat daadwerkelijk praktisch noodzakelijk is, dan is het straks te laat. Alle waardevolle informatie en kennis in Indonesië is langzamerhand aan het verdwijnen, zo ook de biologische ouders die al 35-40 jaar aan het zoeken zijn naar hun verloren kind.

In mijn boek [Postpakketjes van Overzee](#) is het hele proces naar de aansprakelijkstelling en alles wat daarna is gepasseerd, beschreven. Op mijn [website](#) plaats ik actuele berichten rondom alles wat te maken heeft met de zaak.

Dewi Deijle
(OJAU)